

กลไกตลาดทุนกับพฤติกรรมความเสี่ยงเงินได้
นิติบุคคลของบริษัทที่เข้าจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์ฯ

ธีระพล ลาซโรจน์

พฤศจิกายน 2553

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
The Stock Exchange of Thailand

Disclaimer : รายงานนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน โดยเฉพาะ จัดทำบนพื้นฐานของข้อมูลที่เชื่อว่าจะมีความน่าเชื่อถือ โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อให้ความรู้และแนวคิดแก่ผู้อ่านเท่านั้น มิได้สะท้อนความเห็นของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแต่อย่างใด

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร (Executive summary)	I
บทนำ	1
บทที่ 1 ภาพรวมการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล	3
1.1 การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทย	3
1.2 การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ	5
บทที่ 2 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนเมื่อเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	7
2.1 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนและบริษัททั่วไป	7
2.2 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในปี 2544 – 2549	11
บทที่ 3 ผลของกลไกทางตลาดทุนที่มีต่อการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล	24
3.1 ขั้นตอนและผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญในการเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	24
3.2 กลไกของตลาดทุนที่ส่งผลต่อความโปร่งใสในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน	26
3.3 ประเด็นสำคัญที่ช่วยบริษัทมีความโปร่งใสในการดำเนินงานมากขึ้นในด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล	27
3.4 ต้นทุนเกี่ยวเนื่องที่เกิดขึ้นต่อบริษัทจดทะเบียนจากการเข้าสู่กลไกตลาดทุน	30
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	32

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี (CAGR) ของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัท และจำนวนบริษัทของแต่ละประเภทกิจการในช่วงปี 2544 – 2551	9
ตารางที่ 2	มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลและอัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วง 3 ปี ก่อนและหลังการเข้าจดทะเบียนของบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในช่วงปี 2544 – 2549	13
ตารางที่ 3	จำนวนบริษัทจดทะเบียนแยกตามตลาดหลักทรัพย์ฯ และอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน	15
ตารางที่ 4	จำนวนบริษัทจดทะเบียนแยกตามมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดและอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน	19
ตารางที่ 5	จำนวนบริษัทจดทะเบียนแยกตามระดับ free float และอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน	21
ตารางที่ 6	จำนวนบริษัทจดทะเบียนแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน	23
ตารางที่ 7	ขั้นตอนและผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญเมื่อเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	27
ตารางที่ 8	ความแตกต่างของหลักเกณฑ์สำหรับผู้ตรวจสอบบัญชีในตลาดทุนและบริษัททั่วไป	29
ตารางที่ 9	รายละเอียดค่าใช้จ่ายของการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	30

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	สัดส่วนของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อรายได้ภาษีรวมของไทยในช่วงปี 2542 – 2552	3
ภาพที่ 2	มูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยในช่วงปี 2542 – 2551	4
ภาพที่ 3	อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจและมูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทย ในปี 2543 – 2551	4
ภาพที่ 4	อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลและสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อมูลค่า GDP ของไทย	5
ภาพที่ 5	ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ในปี 2542 - 2549	5
ภาพที่ 6	อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล และสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ของแต่ละประเทศ	6
ภาพที่ 7	มูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยในช่วงปี 2542 – 2551 แยกกลุ่มบริษัทจดทะเบียนและบริษัททั่วไป	7
ภาพที่ 8	จำนวนบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ และสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เกิดจากบริษัทจดทะเบียนในช่วงปี 2542 - 2551	8
ภาพที่ 9	มูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทในช่วงปี 2542 – 2551 (แยกประเภทกิจการ)	9
ภาพที่ 10	มูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทในช่วงปี 2542 – 2551 (แยกประเภทกิจการ)	14
ภาพที่ 11	มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ใน SET ซึ่งจดทะเบียนในปี 2544 – 2549	15
ภาพที่ 12	มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ใน mai ซึ่งจดทะเบียนในปี 2544 – 2549	16
ภาพที่ 13	มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET และ mai (แยกรายปี)	16
ภาพที่ 14	อัตราการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลทางการเงิน ในช่วง 3 ปีก่อนและหลังเข้าจดทะเบียนของบริษัทที่เข้าจดทะเบียน ในปี 2544 – 2549	18

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 15	มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์ฯ ในปี 2544 – 2549 (แยกตามมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด)	20
ภาพที่ 16	มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ปี 2544 – 2549 (แยกตามระดับของ free float)	22
ภาพที่ 17	กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน	24
ภาพที่ 18	กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน	24

สารบัญกล่อง

	หน้า	
กล่องที่ 1	ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล	10
กล่องที่ 2	สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กลุ่มบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในช่วงปี 2544 – 2549 ได้รับมาตรการสนับสนุนในปี 2544 และปี 2550	12
กล่องที่ 3	ที่มาของการเพิ่มขึ้นของภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทที่เข้าจดทะเบียน	17

บทสรุปผู้บริหาร

ในสถานการณ์ที่ภาครัฐเผชิญกับปัญหาการขาดดุลงบประมาณและระดับหนี้สาธารณะที่สูงขึ้น การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษียิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ในส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax: CIT) นั้น บริษัทจดทะเบียน (บจ.) ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นฐานจัดเก็บภาษีของภาครัฐ สะท้อนจากสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากบริษัทจดทะเบียนในปี 2550 คิดเป็นถึงร้อยละ 26.11 ของภาษีเงินได้นิติบุคคลทั้งหมด แม้ในเชิงจำนวนจะคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.16 ของนิติบุคคลทั้งหมดก็ตาม แต่ประเด็นที่น่าสนใจจากข้อมูลจากการศึกษาพฤติกรรมการจ่ายภาษีของธุรกิจที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ในช่วงปี 2544-2549 พบว่า แม้บริษัทจดทะเบียนจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีในรูปอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต่ำกว่าธุรกิจที่ไม่ได้เป็นบริษัทจดทะเบียน แต่ภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังจากเข้าจดทะเบียนที่ภาครัฐเก็บได้ก็ยิ่งสูงกว่าภาษีในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียนถึง 1 เท่าตัว และที่สำคัญ การเพิ่มขึ้นของภาษีเงินได้นิติบุคคลของธุรกิจที่เข้าจดทะเบียนนั้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นในลักษณะอัตราก้าวกระโดดจากฐานที่ต่ำในช่วง 3 ปีก่อนการเข้าจดทะเบียนจนถึงช่วงปีที่เข้าจดทะเบียนซึ่งเป็นช่วงที่ธุรกิจจะต้องมีการปรับตัวในการยกระดับความโปร่งใสของการทำบัญชีและการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับกฎระเบียบและการตรวจสอบที่เข้มข้นของกลไกตลาดทุน ดังนั้น ข้อมูลเหล่านี้จึงยืนยันถึงความสำคัญของการใช้กลไกตลาดทุนเพื่อสนับสนุนให้ระบบการจัดเก็บภาษีของภาครัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นแหล่งรายได้ภาษีที่สำคัญของรัฐบาล สำหรับประเทศไทย ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลมีรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 27 ของมูลค่าภาษีรวม สูงเป็นอันดับสองรองจากภาษีมูลค่าเพิ่ม (value added tax: VAT) ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 44 ของมูลค่าภาษีรวม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยจะสูงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค แต่มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยที่จัดเก็บได้ยังอยู่ในระดับต่ำ โดยพิจารณาจากสัดส่วนของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ของไทย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 2.73 เทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศอื่นในภูมิภาค เช่น เวียดนาม มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.69 5.50 และ 4.21 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยในปี 2551 สัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ของไทยเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 3.45 สะท้อนฐานภาษีที่ขยายตัวและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลที่เพิ่มสูงขึ้น

ปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่มีส่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ได้แก่ บทบาทของบริษัทจดทะเบียนในการเป็นฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีความสำคัญมากขึ้น โดยสะท้อนจากสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่รัฐบาลจัดเก็บจากบริษัทจดทะเบียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 ในปี 2542 มาเป็นร้อยละ 26 ในปี 2550 ก่อนปรับลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 23 ในปี 2551 ซึ่งเป็นปีที่บริษัทจดทะเบียนขนาดใหญ่ในกลุ่มทรัพยากรได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมันที่ผันผวนอย่างมาก โดยสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของภาษีจากบริษัทจดทะเบียนเมื่อเทียบกับภาษีทั้งหมดนั้น เป็นผลจากทั้งการเพิ่มขึ้นของบริษัทจดทะเบียนซึ่งเพิ่มจาก 394 บริษัทในปี 2543 มาอยู่ที่ 530 บริษัทในปี 2549 และอัตราการเพิ่มขึ้นต่อปีของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทจดทะเบียนที่สูงกว่ากลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

แต่ประเด็นศึกษาที่มีนัยสำคัญเชิงนโยบายและเป็นโจทย์หลักของการศึกษานี้อยู่ที่การเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมภาษีของบริษัทยื่นก่อนและหลังเข้าจดทะเบียน โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET และ mai ในช่วงปี 2544 – 2549 จำนวน 118 บริษัท พบข้อสรุปที่สำคัญดังนี้

- **ระดับภาษีเงินได้นิติบุคคล**ที่บริษัทจดทะเบียนกลุ่มนี้เสียให้กับภาครัฐในช่วง 3 ปีหลังการเข้าจดทะเบียน (T+1 ถึง T+3) โดย T คือปีที่บริษัทเข้าจดทะเบียนมีมูลค่ามากกว่า**ระดับภาษีเงินได้นิติบุคคล**ในช่วง 3 ปีก่อนการเข้าจดทะเบียน (T-3 ถึง T-1) ถึงร้อยละ 106 จาก 6.3 พันล้านบาทเป็น 12.9 พันล้านบาท แม้บริษัทกลุ่มนี้จะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ ได้รับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต่ำกว่าธุรกิจที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ก็ตาม

- **อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล**ในแต่ละปีส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วง 3 ปีก่อนการเข้าจดทะเบียนจนถึงช่วงปีที่เข้าจดทะเบียน (T-3 ถึง T) โดยเป็นการเพิ่มในอัตราการเพิ่มแบบก้าวกระโดด (จากฐานที่ค่อนข้างต่ำ) ถึงร้อยละ 150 ในช่วงดังกล่าว เทียบกับมูลค่าของภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังนับจากการเข้าจดทะเบียน (T ถึง T+3) ที่อยู่ในระดับฐานที่สูงแต่ปรับขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่า

- รูปแบบของระดับและอัตราการเพิ่มขึ้นของภาษีที่กล่าวข้างต้นเป็นพฤติกรรมภาษีที่พบในกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่ที่เข้าจดทะเบียนในช่วงปี 2544-2549 ไม่ว่าจะเป็กลุ่มขนาดใหญ่หรือเล็ก ระดับ free float สูงหรือต่ำ และในเกือบทุกหมวดอุตสาหกรรม

- กลไกตลาดทุนมีส่วนช่วยให้ภาครัฐเก็บภาษีจากธุรกิจที่เข้าจดทะเบียนได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับกรณีของธุรกิจที่ไม่ได้จดทะเบียนผ่าน 2 ช่องทางหลัก ได้แก่ 1) ช่อง

ทางการยกระดับความโปร่งใสของการทำบัญชีจากกฎระเบียบและกระบวนการตรวจสอบที่เข้มข้น และ 2) ช่องทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรอย่างต่อเนื่องจากแรงกดดันของการแข่งขันในระบบตลาดทุน

- อย่างไรก็ตาม การปรับขึ้นของมูลค่าภาษีในลักษณะก้าวกระโดดและเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างถาวรของฐานภาษีในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียนซึ่งเป็นช่วงที่ธุรกิจจะต้องมีการปรับตัวในการยกระดับความโปร่งใสของการทำบัญชีและการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับทั้งกฎระเบียบและกระบวนการตรวจสอบที่เข้มข้นของตลาดทุน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญช่องทางที่ 1 ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ

- การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกระบวนการตรวจสอบของตลาดทุนทำให้มีต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านบรรษัทภิบาลที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะสำหรับบริษัทจดทะเบียนขนาดเล็ก และที่สำคัญ การเข้าสู่ตลาดทุนจะหมายถึง ต้นทุนทางภาษีที่สูงขึ้นจากการเสียภาษีเต็มเม็ดเต็มหน่วยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเทียบกับบริษัททั่วไปที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ฯ ซึ่งมีโอกาสใช้ช่องว่างของการตรวจสอบผ่านการปิดบังยอดขาย การบันทึกค่าใช้จ่ายที่สูงเกินจริง หรือการทำรายการที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งต้นทุนที่สูงกว่าเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญข้อหนึ่งสำหรับธุรกิจต่างๆ ในการตัดสินใจเข้าจดทะเบียน

โดยสรุป หลักฐานที่พบบ่งชี้ว่า ในช่วงที่ผ่านมา ตลาดทุนได้มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศ หากภาครัฐพิจารณาการส่งเสริมให้บริษัทเข้าจดทะเบียนโดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ข้อมูลที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไม่ได้เสียรายได้ภาษีแต่กลับจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นเมื่อมีบริษัทจดทะเบียนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ในภาวะที่ยังมีความแตกต่างค่อนข้างมากในระดับความโปร่งใสและกระบวนการตรวจสอบระหว่างธุรกิจในและนอกตลาดหลักทรัพย์ นโยบายที่มีความสมดุลในลักษณะ carrot and stick ทั้งการให้แรงจูงใจสำหรับธุรกิจที่ต้องการยกระดับความโปร่งใสของการทำบัญชีและการดำเนินธุรกิจผ่านกระบวนการเข้าจดทะเบียนควบคู่ไปกับการยกระดับความเข้มข้นและประสิทธิภาพของการตรวจสอบของธุรกิจที่ไม่ได้เป็นบริษัทจดทะเบียนทั้งประเด็นด้านภาษีและอื่นๆ จึงน่าจะเป็นแนวนโยบายของภาครัฐที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและการสร้างความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจในช่วงต่อไป

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่ารายได้จากการจัดเก็บภาษีถือเป็นแหล่งรายได้หลักของรัฐบาลที่จะนำไปจัดสรรเพื่อการพัฒนาประเทศ และเมื่อพิจารณาถึงประเภทของรายได้จากภาษีของรัฐบาล จะพบว่า ภาษีเงินได้นิติบุคคลซึ่งจัดเก็บจากเงินได้ของบริษัท จัดได้ว่าเป็นฐานรายได้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งของรัฐบาล โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2542-2551) ภาษีเงินได้นิติบุคคลคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ภาษีรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 27 ซึ่งสูงเป็นอันดับ 2 รองลงมาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม และเป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาดังกล่าว และที่สำคัญ การเติบโตของภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เก็บจากบริษัทจดทะเบียนขยายตัวในอัตราที่สูงกว่าภาษีที่เก็บจากธุรกิจที่ไม่ได้จดทะเบียน ส่งผลให้สัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เก็บจากบริษัทจดทะเบียนต่อภาษีเงินได้นิติบุคคลทั้งหมดปรับสูงขึ้นตามลำดับ

งานศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยโดยมุ่งเน้นศึกษาใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ 1) ภาพรวมการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทย โดยพิจารณาถึงผลการจัดเก็บภาษีของไทย เปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค 2) พฤติกรรมภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียน โดยเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนกับกรณีของบริษัททั่วไปซึ่งอยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ฯ และทำการศึกษาข้อมูลของพฤติกรรมภาษีเงินได้ของบริษัทจดทะเบียน ใน 2 ช่วงเวลา คือ ในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน เปรียบเทียบกับช่วงก่อนเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ 3) บทบาทของกลไกตลาดทุนที่มีผลต่อการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยศึกษาถึงปัจจัยในกลไกของตลาดทุน ที่ส่งผลต่อการยกระดับความโปร่งใสในการดำเนินงาน และการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งนำมาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล

ประเด็นสำคัญของการศึกษานี้เน้นการทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาษีเงินได้กำไรภาครัฐในส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เก็บจากบริษัทจดทะเบียน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสมมติฐานของการเติบโตของภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนแต่ละแห่งไว้ 2 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) ความโปร่งใสของ บริษัทจดทะเบียนที่เพิ่มมากขึ้น ควรจะทำให้ภาษีเงินได้นิติบุคคลปรับเพิ่มขึ้นในลักษณะก้าวกระโดดในช่วงเวลา ก่อนเข้าจดทะเบียน และ 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทที่เพิ่มขึ้น ควรจะทำให้ภาษีเงินได้นิติบุคคลปรับเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน

โดยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมความเสี่ยงเงินได้นิติบุคคลของบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ในระหว่างปี 2544-2549 เป็นช่องทางในการทดสอบระดับความสำคัญของปัจจัยทั้งสองนี้

นัยของการศึกษาชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงทั้งต่อผู้ประกอบการธุรกิจและรัฐบาล โดยในแง่ของธุรกิจจะได้รับทราบถึงบทบาทและความสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจผ่านกลไกของตลาดทุน สำหรับรัฐบาล ความเข้าใจในกลไกตลาดทุนซึ่งมีส่วนทำให้บริษัทจดทะเบียนมีความโปร่งใสในการดำเนินงานและนำมาสู่ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีนิติบุคคลที่สูงขึ้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กลายเป็นฐานรายได้ภาษีที่มีความมั่นคง และเป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

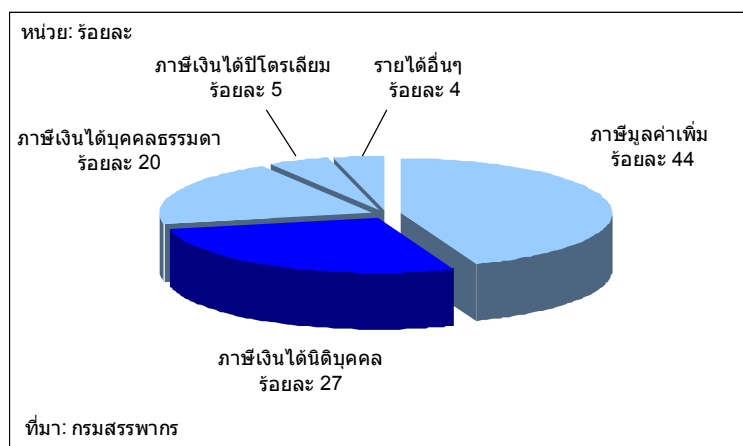
บทที่ 1 : ภาพรวมการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล

1.1 การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทย

ภาษีเงินได้นิติบุคคล (corporate income tax: CIT) เป็นภาษีอากรประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร โดยรัฐบาลจัดเก็บจากเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต่างประเทศที่เข้ามาทำกิจการในประเทศไทย กิจการซึ่งดำเนินการเป็นการค้าหรือหากำไร และกิจการร่วมค้า (Joint Venture)

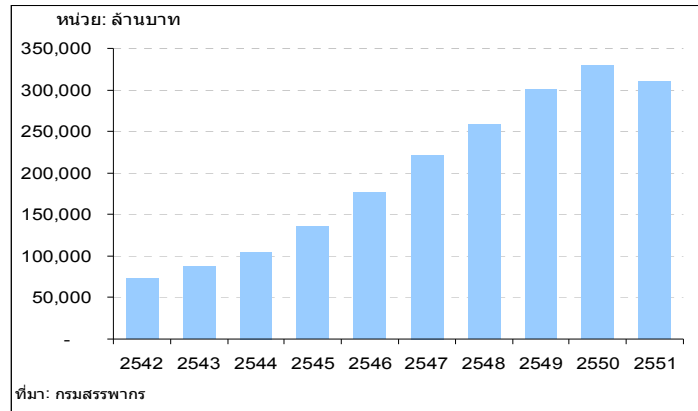
ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นแหล่งรายได้ภาษีที่สำคัญของรัฐบาล เพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น ในปัจจุบันรัฐบาลมีความจำเป็นต้องจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลให้ได้มากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลเผชิญกับปัญหาการขาดดุลงบประมาณและปัญหาหนี้สาธารณะที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2542 – 2551 พบว่า รายได้ภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บได้ปรับเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ขยายเพิ่มขึ้น เป็นสำคัญ โดยสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 28 ในปี 2551 และมีค่าเฉลี่ยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 27 ของมูลค่าภาษีรวม สูงเป็นอันดับสองรองจากภาษีมูลค่าเพิ่ม (value added tax: VAT) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 44 ของมูลค่าภาษีรวม (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1: สัดส่วนของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อรายได้ภาษีรวมของไทยในช่วงปี 2542 - 2551

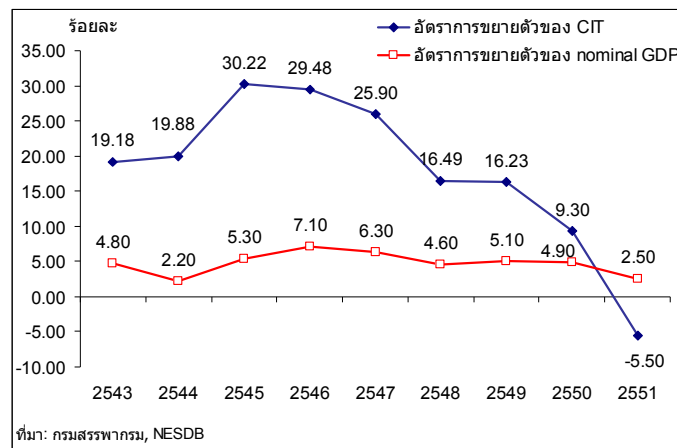

ทั้งนี้ มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยปรับเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ปรับดีขึ้น แต่เติบโตในอัตราที่สูงกว่าการขยายตัวของ GDP จนกระทั่งชะลอตัวลงในช่วงปี 2551 จากวิกฤตเศรษฐกิจโลก โดยในปี 2551 รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล คิดเป็นมูลค่า 310,414 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 28 ของมูลค่าภาษีรวมทั้งหมด ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 1,125,945 ล้านบาท (ภาพที่ 2 และ ภาพที่ 3)

ภาพที่ 2: มูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยในช่วงปี 2542 - 2551

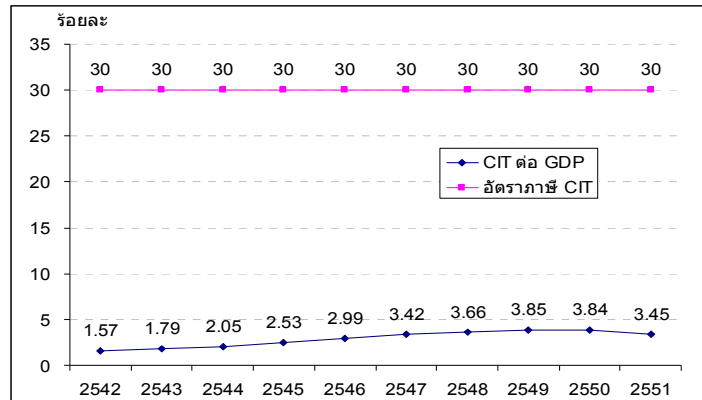

ภาพที่ 3: อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจและมูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยในปี 2543 - 2551

เมื่อพิจารณามูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP สัดส่วนของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยต่อเนื่อง สะท้อนการขยายฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2542 รัฐบาลมีสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 1.57 และปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาอยู่ที่ร้อยละ 3.85 ในปี 2549 ภายใต้อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ร้อยละ 30 (ภาพที่ 4)

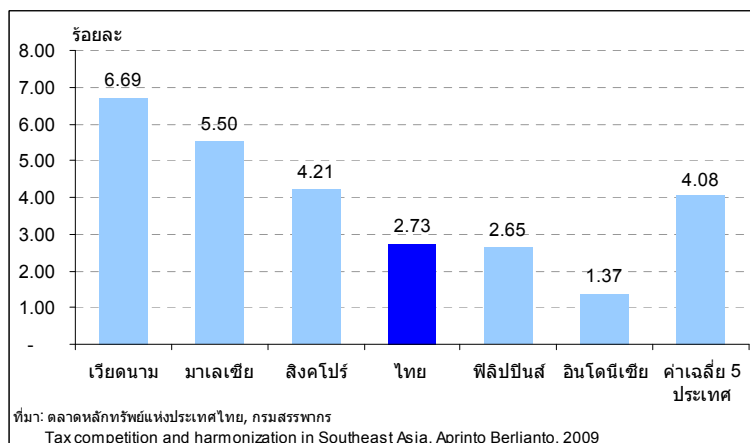
ภาพที่ 4: อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล และสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อ GDP ของไทย

1.2 การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยเทียบกับต่างประเทศ

แม้ว่ามูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยจะเพิ่มขึ้นมากและมีสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่ระดับรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค โดยพิจารณาจากสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ในช่วงปี 2542 – 2549 ซึ่งไทยมีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 2.73 ต่ำกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค เช่น เวียดนาม มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.69 5.50 และ 4.21 ตามลำดับ (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5: ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อ GDP ในปี 2542 - 2549

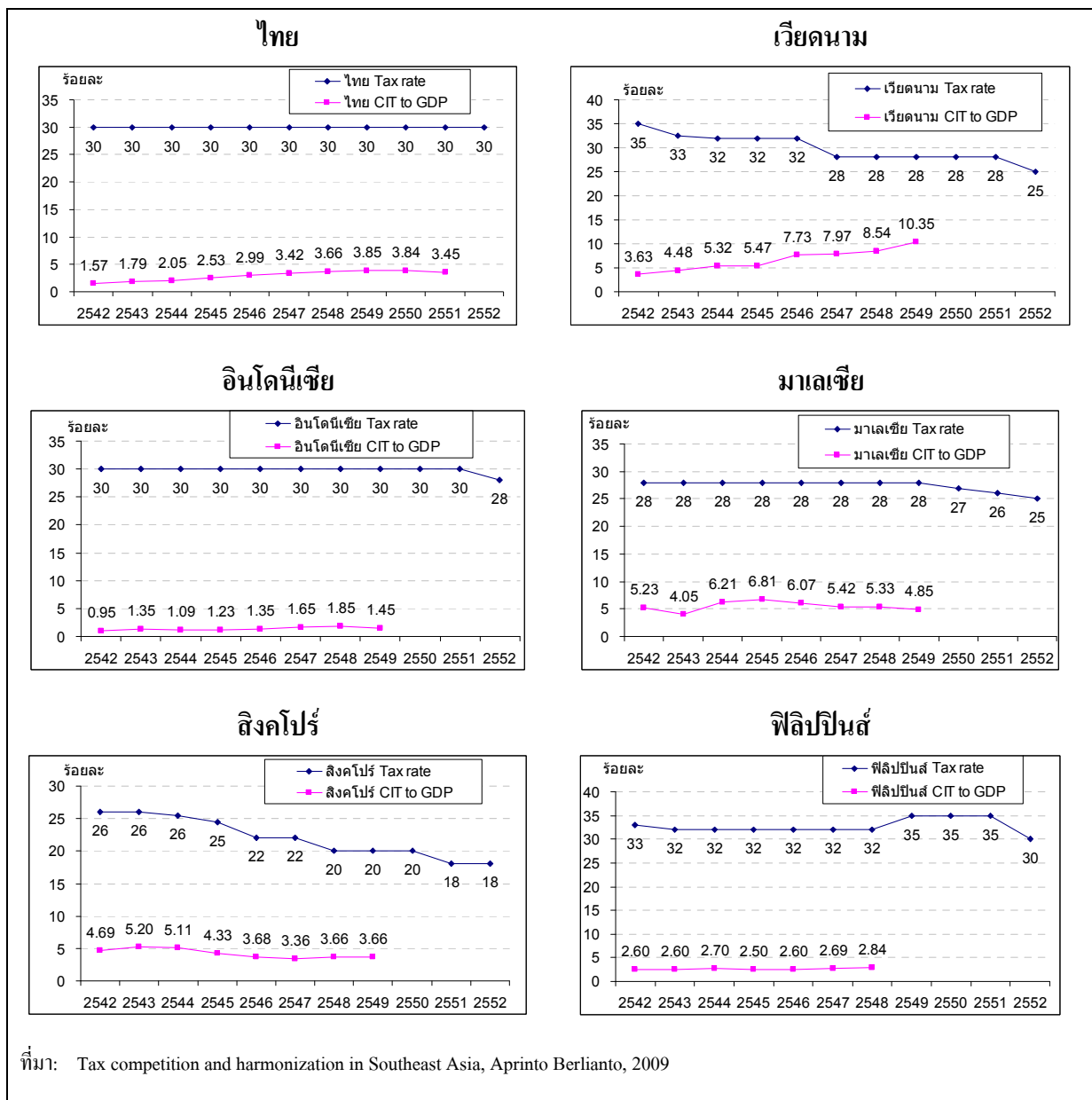

นอกจากนี้ อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลหรือ tax rate ของไทย ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทยภายใต้ภาวะการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงขึ้นในอนาคต โดยเมื่อพิจารณาระดับภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ร่วมกับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค ตั้งแต่ปี 2542 - 2552 พบว่า มีเพียงไทยเท่านั้นที่คงระดับ

อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลไว้ที่ร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ ขณะที่ประเทศอื่นในภูมิภาคส่วนใหญ่มีนโยบายปรับลดอัตราภาษีลง

อย่างไรก็ดี ประสบการณ์จากประเทศอื่นในภูมิภาค แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลยังคงสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น และมีสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ในระดับที่เพิ่มขึ้นได้แม้จะมีการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลง เช่น ในกรณีของเวียดนามที่มีสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ GDP ปรับขึ้นต่อเนื่องจากร้อยละ 3.63 ในปี 2542 มาอยู่ที่ระดับร้อยละ 10.35 ในปี 2549 แม้ว่าจะปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลงจากร้อยละ 35 ในปี 2542 มาอยู่ที่ระดับร้อยละ 28 ในปี 2549 ก็ตาม (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 6: อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล และสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อ GDP ของแต่ละประเทศ

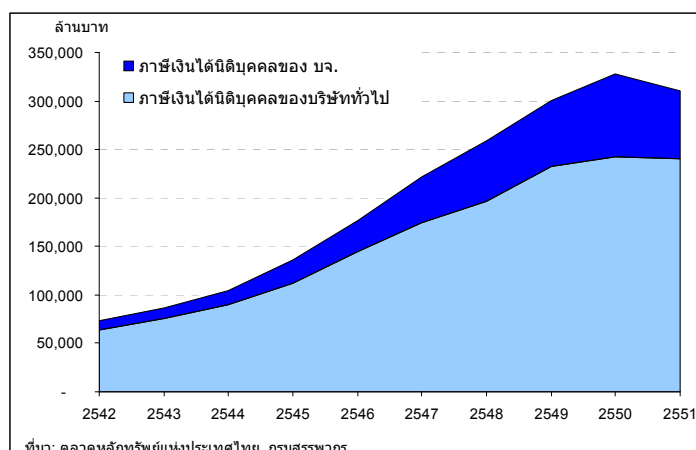
ที่มา: Tax competition and harmonization in Southeast Asia, Aprinto Berlianto, 2009

บทที่ 2 : พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียน (บจ.) เมื่อเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

2.1 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนและบริษัททั่วไป

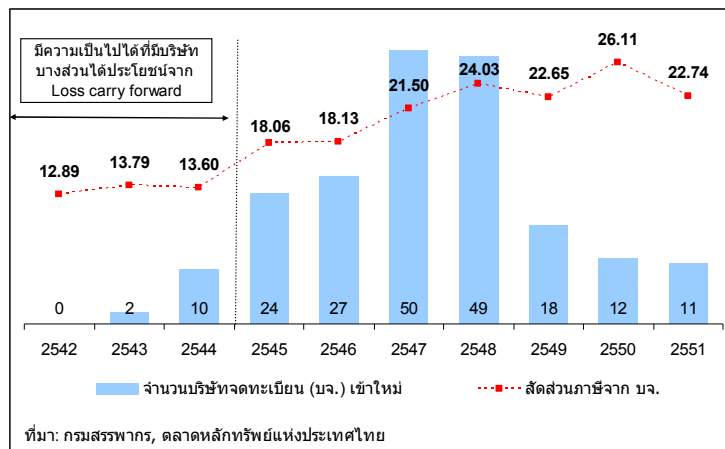
ในช่วงปี 2542 – 2551 รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้เพิ่มขึ้นมาก ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เศรษฐกิจขยายตัวดี โดยในปี 2542 รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้จำนวน 73,187 ล้านบาท หรือร้อยละ 18 ของรายได้ภาษีรวมและปรับเพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวต่อเนื่อง ก่อนที่จะชะลอตัวลงในปี 2551 เนื่องจากบริษัทมีผลการดำเนินงานลดลงจากผลกระทบของวิกฤติเศรษฐกิจโลก โดยในปี 2551 รัฐบาลจัดเก็บภาษี CIT ได้อยู่ที่ 328,468 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 28 ของรายได้ภาษีรวม (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7: มูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยในช่วงปี 2542 – 2551
แยกกลุ่มบริษัทจดทะเบียนและบริษัททั่วไป

นอกจากปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจแล้ว สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเพิ่มขึ้นรายได้ภาษีนิติบุคคลของภาครัฐ คือ การมีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพิ่มขึ้น สะท้อนจากสัดส่วนการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เก็บจากบริษัทจดทะเบียนที่เพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี 2542 – 2551 มีบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพิ่มขึ้นถึง 203 บริษัท ส่งผลให้สัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เก็บจากบริษัทจดทะเบียนต่อมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลทั้งหมดได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 23 ในปี 2551 โดยมีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 26 ของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลทั้งหมดในปี 2550 (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 8 จำนวนบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ และสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคล
ที่เกิดจากบริษัทจดทะเบียน ในช่วงปี 2542 - 2551

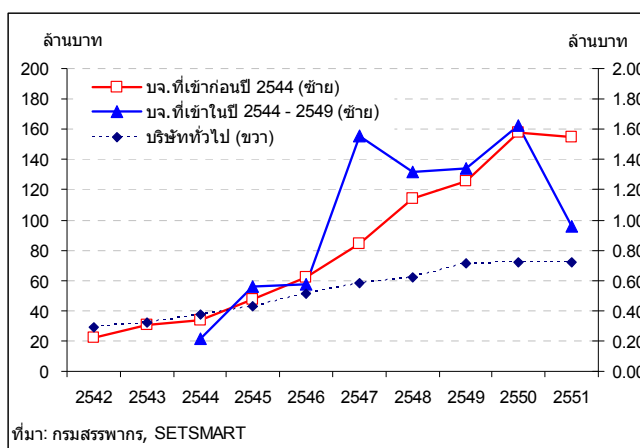
อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี (CAGR) ในช่วงปี 2544 – 2551 ของมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทและจำนวนบริษัททั้ง 3 กลุ่มบริษัท ได้แก่ กลุ่มบริษัททั่วไป กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ก่อนปี 2544 และกลุ่มบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ในปี 2544 – 2549 เพื่อให้เห็นความชัดเจนมากขึ้นถึงปัจจัยที่มีส่วนผลักดันการขยายฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลของรัฐบาล

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลของกลุ่มบริษัททั่วไป (นอกตลาดหลักทรัพย์ฯ) พบว่า ในปี 2544 มีจำนวนบริษัทเท่ากับ 241,342 บริษัท และมีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัท เท่ากับ 0.37 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทั้งด้านจำนวนบริษัทและมูลค่าภาษี โดยในปี 2551 มีจำนวนบริษัทเท่ากับ 334,478 บริษัท และมีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อบริษัทเท่ากับ 0.72 ล้านบาท คิดเป็น CAGR ของมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัท เท่ากับร้อยละ 9.72 และมี CAGR ของจำนวนบริษัทเท่ากับร้อยละ 4.78

กรณีกลุ่มบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ก่อนปี 2544 พบว่า ในปี 2544 มีจำนวนบริษัทจดทะเบียน เท่ากับ 382 บริษัท และมีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทเท่ากับ 33.91 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในปี 2551 กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เข้าตลาดหลักทรัพย์ฯ ก่อนปี 2544 ได้ลดลงเหลือเพียง 326 บริษัท แต่มีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทเพิ่มขึ้นเป็น 154.46 ล้านบาท ส่งผลให้ CAGR ของมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทเท่ากับร้อยละ 24.19 ขณะที่ CAGR ของจำนวนบริษัทลดลงร้อยละ -2.24

กรณีกลุ่มบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ระหว่างปี 2544 – 2549 พบว่า ในปี 2544 มีจำนวนบริษัทจดทะเบียนเท่ากับ 9 บริษัท และมีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทเท่ากับ 21.50 ล้านบาท ทั้งนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าว มูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นและทรงตัวในระดับสูงจนถึงปี 2550 และชะลอตัวลงในปี 2551 จากผลของวิกฤติเศรษฐกิจโลก โดยในปี 2551 มีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทอยู่ที่ 95.93 ล้านบาท คิดเป็น CAGR ของมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทเท่ากับร้อยละ 23.82 ขณะที่ด้านจำนวนบริษัทจดทะเบียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเป็น 177 บริษัท ในปี 2551 คิดเป็น CAGR ของจำนวนบริษัทเท่ากับร้อยละ 56.94 (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9: มูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อบริษัท ในช่วงปี 2542 – 2551 (แยกประเภทกิจการ)

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้สามารถบ่งชี้ได้ว่า บริษัทจดทะเบียนมีส่วนสำคัญในการขยายฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลของรัฐบาล โดยเป็นผลจากอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี (CAGR) ของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อบริษัทของกลุ่มบริษัทจดทะเบียน ซึ่งเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ากลุ่มบริษัททั่วไปอย่างมาก (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี (CAGR) ของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล (CIT) ต่อบริษัท และจำนวนบริษัทของแต่ละประเภทกิจการในช่วงปี 2544 – 2551

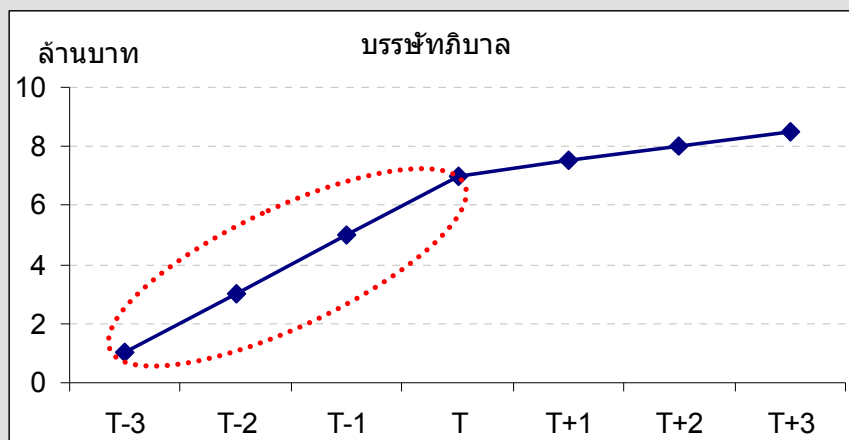
กลุ่มบริษัท	CAGR ของมูลค่าภาษี CIT ต่อบริษัท (ร้อยละ)	CAGR ของจำนวนบริษัท (ร้อยละ)
บริษัททั่วไป	9.72	4.78
บริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ก่อนปี 2544	24.19	- 2.24
บริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ช่วงปี 2544 - 2549	23.82	56.94

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, BOL

กล่องที่ 1: ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

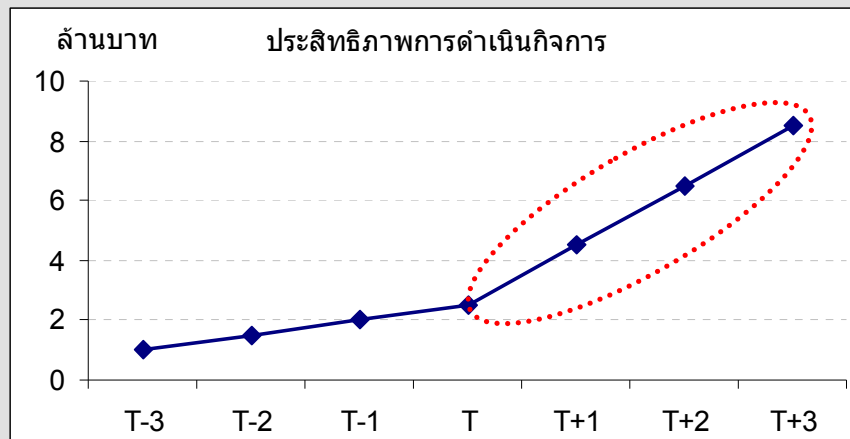
สาเหตุของการที่บริษัทจดทะเบียนเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น และมีอัตราการเติบโตสูงกว่าบริษัททั่วไป เกิดจากสมมติฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1) กลไกของตลาดทุนในช่วงเตรียมตัวเข้าจดทะเบียน ช่วยให้บริษัทจดทะเบียนมีความโปร่งใสในการดำเนินงานและการบันทึกบัญชีมากขึ้น ซึ่งทำให้บริษัทเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในลักษณะก้าวกระโดดในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน โดยในช่วงเวลาก่อนเข้าจดทะเบียน 3 – 5 ปี บริษัทต้องเตรียมตัวให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ตลาดหลักทรัพย์ฯ และ พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด (พ.ศ. 2535) ซึ่งในการเตรียมตัวมีขั้นตอนสำคัญ เช่น การจัดโครงสร้างบริษัท การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี การปรับปรุงระบบบัญชี การสรรหาบุคคลที่จะมาเป็นกรรมการอิสระและกรรมการตรวจสอบ เป็นต้น ดังนั้น ขั้นตอนของกลไกตลาดทุนในช่วงเตรียมตัวเข้าจดทะเบียนจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนมีความโปร่งใสในการบันทึกบัญชีและการดำเนินธุรกิจมากขึ้น ซึ่งควรส่งผลให้บริษัทมีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลปรับเพิ่มขึ้นในลักษณะก้าวกระโดดในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน

2) กลไกของตลาดทุนในช่วงที่เป็นบริษัทจดทะเบียน ช่วยให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้บริษัทเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องหลังเข้าจดทะเบียน โดยในช่วงที่บริษัทเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ศักยภาพการทำธุรกิจของบริษัทที่เพิ่มมากขึ้น จากการมีแหล่งเงินทุนระยะยาว ความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของบริษัทที่ดีขึ้น รวมถึงการมีแรงจูงใจในการเพิ่มมูลค่ากิจการและสภาพคล่องให้แก่ผู้ถือหุ้น เป็นต้น เป็นปัจจัยสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียน

มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้บริษัทมีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องหลังจากเข้าจดทะเบียน

2.2 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในปี 2544 – 2549

ในการศึกษานี้ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทซึ่งเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET และ mai ในช่วง ปี 2544 – 2549 โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินตั้งแต่ช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียนถึงช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนรวม 7 รอบปีงบการเงินในการวิเคราะห์พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

ทั้งนี้ ในช่วง ปี 2544 – 2549 มีบริษัทเข้าจดทะเบียนทั้งหมด 177 บริษัท และได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 บริษัท โดยพิจารณาจากปัจจัย ดังนี้

- ไม่นับบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงินจำนวน 21 บริษัท
- ไม่นับบริษัทประเภทรัฐวิสาหกิจและบริษัทลูกที่จัดตั้งโดยบริษัทที่เป็นรัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 บริษัท คือ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (AOT) บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) (MCOT) บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (PTT) บริษัท ปตท.เคมิคอล จำกัด (มหาชน) (PTTCH) และ บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) (TOP)
- ไม่นับบริษัทที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้สมบูรณ์จำนวน 33 บริษัท

กล่องที่ 2: สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กลุ่มบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในปี 2544 – 2549 ได้รับ

มาตรการสนับสนุนในปี 2544

บริษัทซึ่งยื่นจดทะเบียนในช่วง 6 ก.ย. 2544 – 31 ธ.ค. 2548 โดยซื้อขายหลักทรัพย์วันแรก ภายในปี 2549 จะได้รับสิทธิประโยชน์ ดังนี้

- จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET ให้สิทธิลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 25
- จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ให้สิทธิลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 20
- มีผลในช่วง 5 รอบปีบัญชี นับจากวันที่เริ่มซื้อขายวันแรก
- ยกเว้นบริษัทที่เคยเป็นบริษัทจดทะเบียน หรือควบรวม หรือรับ โอนกิจการ

มาตรการสนับสนุนในปี 2550

สำหรับบริษัทซึ่งยื่นจดทะเบียนในช่วง 1 ม.ค. 2550 – 31 ธ.ค. 2551 โดยซื้อขายหลักทรัพย์วันแรก ภายในปี 2552 จะได้รับสิทธิประโยชน์ ดังนี้

- จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET ให้สิทธิลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 25
- จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ให้สิทธิลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 20
- มีผลในช่วง 3 รอบปีบัญชี นับจากวันที่เริ่มซื้อขายวันแรก
- ยกเว้นบริษัทที่เคยเป็นบริษัทจดทะเบียน หรือควบรวม หรือรับ โอนกิจการ

2.2.1 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในปี 2544 – 2549

ในภาพรวม

บริษัทที่เข้าจดทะเบียนในช่วงปี 2544 – 2549 ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 บริษัท มีส่วนช่วยขยายฐานภาษีเงินได้นิติบุคคล ที่รัฐบาลจัดเก็บได้ โดยบริษัทในกลุ่มตัวอย่างที่เข้าจดทะเบียนในแต่ละปี เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล รวมในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียน ด้วยมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับในช่วง 3 ปีก่อนเข้า

จดทะเบียน ทั้งนี้ ส่งผลให้ผลรวมภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนของกลุ่มตัวอย่างมีมูลค่าเท่ากับ 12,960 ล้านบาท เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 106 เมื่อเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน ซึ่งมีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับ 6,278 ล้านบาท (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล และอัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วง 3 ปี ก่อนและหลังการเข้าจดทะเบียนของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในช่วงปี 2544 – 2549 (หน่วย: ล้านบาท)

ปีที่เข้า	จำนวนบริษัท	ผลรวมภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปี ก่อนเข้าจดทะเบียน	ผลรวมภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปี หลังเข้าจดทะเบียน	% yoy
2544	5	146	358	145.09
2545	16	1,131	2,475	118.84
2546	17	1,715	2,968	73.03
2547	33	958	2,238	133.54
2548	33	1,795	4,126	129.80
2549	14	532	795	49.39
รวม	118	6,278	12,960	106.43

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, BOL

ฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลที่รัฐบาลจัดเก็บได้รับเพิ่มขึ้นในลักษณะก้าวกระโดดในช่วงที่บริษัทเตรียมตัวเข้าจดทะเบียน จนถึงปีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยบริษัทในกลุ่มตัวอย่างมีมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (ปีที่ T-3) เท่ากับ 1,520 ล้านบาท และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงที่เตรียมตัวเข้าจดทะเบียนจนถึงปีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ (ปีที่ T) ซึ่งมีมูลค่าเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับ 4,332 ล้านบาท

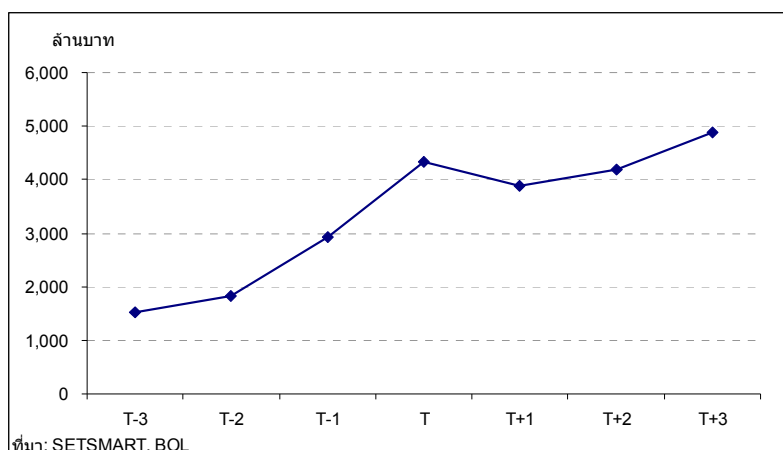
ทั้งนี้ มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลปรับลดลง ช่วง 1 – 2 ปีแรกหลังเข้าจดทะเบียน เนื่องจากการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคลจากรัฐบาล โดยเมื่อบริษัทเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในปีที่ T บริษัทในกลุ่มตัวอย่างจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งจะมีผลในช่วง 5 รอบปีบัญชีนับจากวันที่เริ่มซื้อขายวันแรก จึงทำให้รัฐบาลอาจจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากบริษัทในกลุ่มตัวอย่างได้ลดลงในช่วงปีที่ T+1 หรือ T+2 เมื่อเทียบกับมูลค่าภาษีที่จัดเก็บได้ในปีที่ T

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบริษัทจดทะเบียนได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี แต่รัฐบาลยังคงมีแนวโน้มจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วงปีที่ T+2 และ T+3 ที่ปรับสูง

ขึ้นมาอยู่ที่ 4,180 และ 4,891 ล้านบาท เมื่อเทียบกับมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีที่ T+1 ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 3,888 ล้านบาท

โดยสรุป แม้บริษัทจดทะเบียนจะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี แต่ข้อมูลสะท้อนว่า รัฐบาลยังสามารถเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนได้มากกว่าช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียนถึง 1 เท่าตัว (ภาพที่ 10)

ภาพที่ 10: มูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในปี 2544 - 2549

2.2.1.1 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลแยกตามตลาดหลักทรัพย์ฯ

เมื่อพิจารณาแยกตามตลาดหลักทรัพย์ฯ พบว่า บริษัทจดทะเบียนใน SET และ mai มีพฤติกรรมการเสียภาษีไม่แตกต่างกัน คือ บริษัทจดทะเบียน ของทั้ง SET และ mai เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในลักษณะก้าวกระโดดในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน และบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ของทั้ง SET และ mai เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน

โดยเมื่อพิจารณาผลรวมของมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียนแยกตามตลาดหลักทรัพย์ฯ พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ SET มีจำนวนบริษัทถึงร้อยละ 61 ที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล เพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 และในกลุ่มตัวอย่างซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ mai มีจำนวนบริษัทถึงร้อยละ 53 ที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล เพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 (ตารางที่ 3)

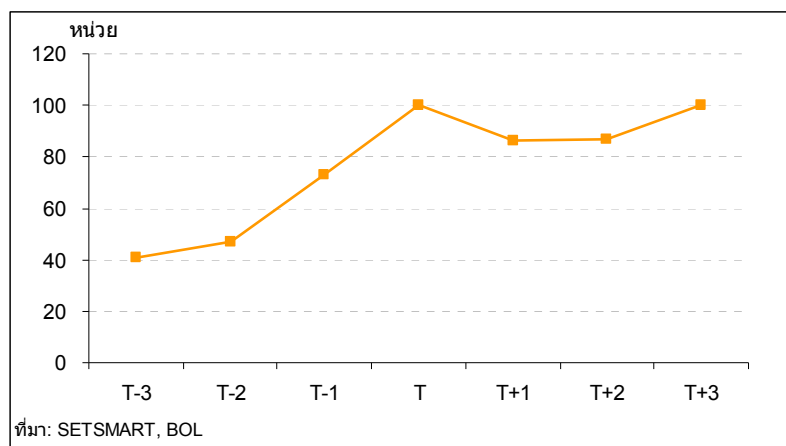
ตารางที่ 3: จำนวนบริษัทจดทะเบียนแยกตามตลาดหลักทรัพย์ฯ และอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่า
 ภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (หน่วย: ร้อยละ)

ตลาด หลักทรัพย์	จำนวนบริษัท	กลุ่มของอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล				
		A (น้อยกว่า 0%)	B (0 – 25%)	C (26 – 50%)	D (51% ขึ้นไป)	รวม
SET	82	26	11	2	61	100
mai	36	28	8	11	53	100
รวม	118	26	10	5	59	100

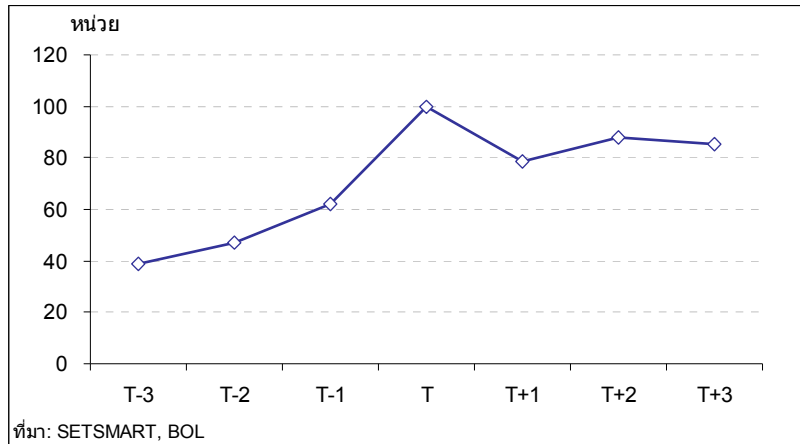
ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, BOL

นอกจากนี้ บริษัทจดทะเบียนใน SET และ mai มีพฤติกรรมการเสียภาษีไม่แตกต่างกัน คือ เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในลักษณะก้าวกระโดดในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน สะท้อนจากมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งมีฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ขยายเพิ่มขึ้นมาก โดยหากปรับวิธีคำนวณให้มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีที่ T เท่ากับ 100 หน่วย จะได้ว่ากลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนใน SET (ภาพที่ 11) เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (ปีที่ T-3) คิดเป็นเพียง 41 หน่วยเท่านั้น และเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจนถึงปีที่เข้าจดทะเบียน หรือปีที่ T เป็น 100 หน่วย สำหรับกลุ่ม บริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนใน mai (ภาพที่ 12) เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (ปีที่ T-3) คิดเป็นเพียง 39 หน่วยเท่านั้น และเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจนถึงปีที่เข้าจดทะเบียนหรือปีที่ T เป็น 100 หน่วย

ภาพที่ 11: มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ใน SET
 ซึ่งจดทะเบียนในปี 2544 – 2549 (เทียบให้ปีที่ T = 100)

ภาพที่ 12: มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ใน mai
ซึ่งจดทะเบียนในปี 2544 – 2549 (เทียบให้ปีที่ T = 100)

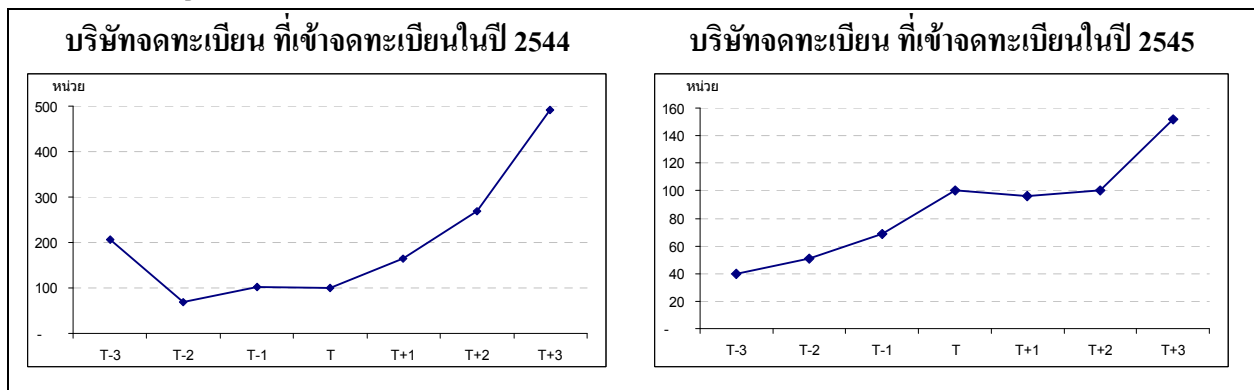

2.2.1.2 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลแยกตามปีที่เข้าจดทะเบียน

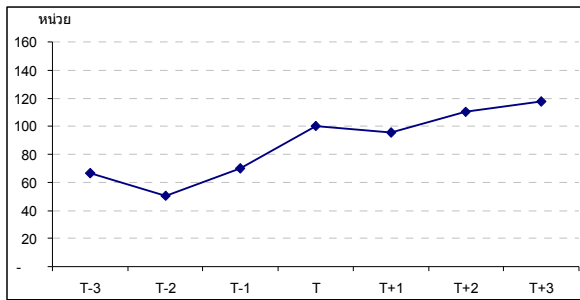
เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลแยกตามปีที่เข้าจดทะเบียน เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของปัจจัยที่เกิดจากความผันผวนของวัฏจักรเศรษฐกิจ พบว่า บริษัทจดทะเบียน ที่เข้าจดทะเบียนในแต่ละปีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในทิศทางเดียวกัน โดยเพิ่มขึ้นในลักษณะก้าวกระโดดในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียนและเพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้ากว่าในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน

ทั้งนี้ ยกเว้นกรณีบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในปี 2547 ซึ่งมีบริษัทในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ที่มีผลการดำเนินงานปรับลดลงค่อนข้างมากในปี 2548 (มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของกลุ่มอสังหาฯในกลุ่มตัวอย่างในปีที่ T เท่ากับ 430.84 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.46 ของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลรวม ซึ่งกลุ่มอสังหาฯในกลุ่มตัวอย่างเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงร้อยละ 70.44 ในปี 2548 เหลือเท่ากับ 127.37 ล้านบาท) และกรณีบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในปี 2549 ซึ่งบริษัทบางส่วนได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกในปี 2551 – 2552 ทำให้มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงหลังเข้าจดทะเบียน (ภาพที่ 13)

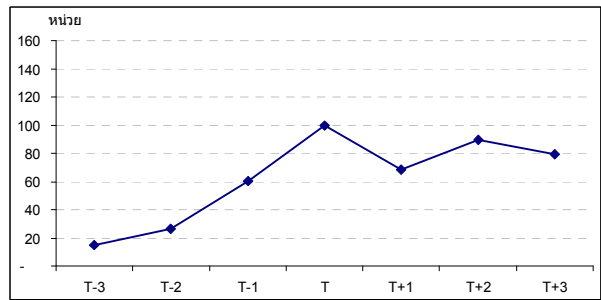
ภาพที่ 13: มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาด SET และ mai (แยกรายปี)

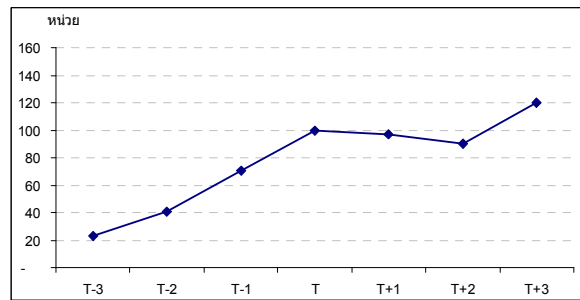
บริษัทจดทะเบียน ที่เข้าจดทะเบียนในปี 2546

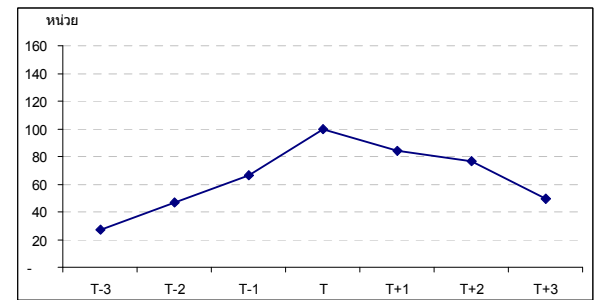
บริษัทจดทะเบียน ที่เข้าจดทะเบียนในปี 2547

บริษัทจดทะเบียน ที่เข้าจดทะเบียนในปี 2548

บริษัทจดทะเบียน ที่เข้าจดทะเบียนในปี 2549

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, BOL

กล่องที่ 3: ที่มาของการเพิ่มขึ้นของกำไรเงินได้นิติบุคคลของบริษัทที่เข้าจดทะเบียน

การเพิ่มขึ้นของกำไรเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนเป็นผลของกำไรจากการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นเป็นสำคัญ หากนำหลักการ DuPont Analysis มาประยุกต์เพื่อวิเคราะห์ถึงที่มาของผลกำไรจากการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ปัจจัยได้แก่ 1) ความสามารถในการทำกำไร 2) ประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ หรือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ และ 3) การเปลี่ยนแปลงของขนาดสินทรัพย์

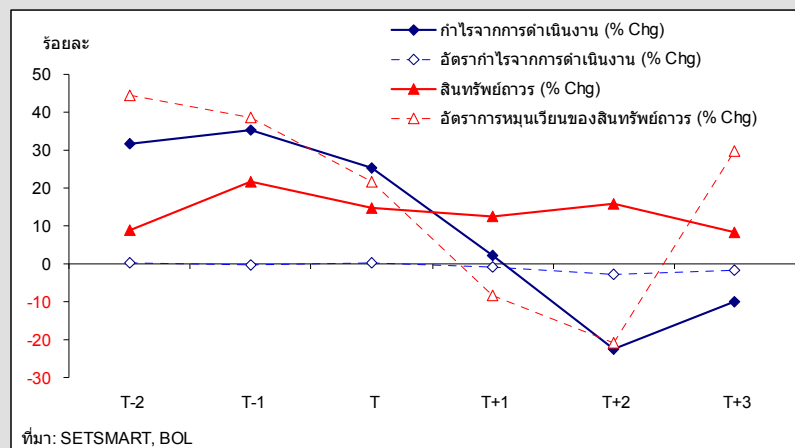
โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{กำไรจากการดำเนินงาน} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ยอดขาย}} \times \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์ถาวร}} \times \text{สินทรัพย์ถาวร}$$

ในการศึกษานี้ ได้นำข้อมูลงบการเงินของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 บริษัท เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ในประเด็นที่ต้องการพิจารณา คือ อัตราการเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) ของกำไรจากการดำเนินงาน สามารถเกิดจากการขยายตัวของตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร คือ

- 1) อัตราการเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) ของอัตรากำไรจากการดำเนินงาน
- 2) อัตราการเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) ของประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ถาวร และ
- 3) อัตราการเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) ของขนาดของสินทรัพย์ถาวร

ภาพที่ 14: อัตราการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลทางการเงิน ในช่วง 3 ปีก่อนและหลังเข้าจดทะเบียน
ของ บริษัทที่เข้าจดทะเบียน ในปี 2544 – 2549

จากการศึกษา พบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรจากการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ขยายตัวในระดับสูงในช่วงปี T-2 จนถึงปี T ก่อนชะลอตัวลงในช่วงหลังจากเข้าจดทะเบียน ซึ่งมีรูปแบบ การเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องใกล้เคียงกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (fixed asset turnover ratio) ขณะที่อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (profit margin) อยู่ในระดับทรงตัวในช่วง ก่อนเข้าจดทะเบียนก่อนปรับลดลงเล็กน้อยหลังจากนั้น ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ขนาดของสินทรัพย์ถาวรมี อัตราการเพิ่มขึ้นในระดับค่อนข้างคงที่ในช่วงก่อนและหลังเข้าจดทะเบียน ซึ่งอาจต่างจากความเชื่อที่ว่า สินทรัพย์ถาวรของบริษัทจดทะเบียนจะต้องเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงหลังเข้าจดทะเบียนจาก การระดมทุนเพิ่ม

จากข้อมูลข้างต้น น่าจะสรุปได้ว่า ที่มาของกำไรและภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เพิ่มขึ้นในลักษณะก้าว กระโดดของบริษัทที่เข้าจดทะเบียน เกิดจากการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ใน อัตราสูงมาก โดยเฉพาะในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียนเป็นสำคัญ (สะท้อนจากอัตราการหมุนเวียนของ สินทรัพย์ถาวร) ไม่ใช่เป็นผลจากการเร่งตัวของการสะสมสินทรัพย์ถาวรหรือการเพิ่มอัตรากำไร

การที่อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรปรับตัวสูงขึ้นมากในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน ส่วน หนึ่งอาจสะท้อนถึงความสามารถในการเพิ่มยอดขายจากสินทรัพย์ที่มี อย่างไรก็ตาม อัตราการขยายตัวใน ระดับสูงประมาณร้อยละ 20-50 ต่อปีติดต่อกัน 3 ปีนั้น ทำให้มีความเป็นไปได้สูงว่า สาเหตุสำคัญอีก ประการหนึ่ง น่าจะเป็นผลจากการที่บริษัทที่เตรียมตัวเข้าจดทะเบียนได้ยกระดับความโปร่งใสของการทำ บัญชี โดยเฉพาะในประเด็นการรับรู้รายได้ให้สอดคล้องกับธุรกรรมที่เกิดขึ้นจริง

**2.2.2 พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของ บริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียน
ในปี 2544 – 2549 แยกตามมิติต่างๆของบริษัทจดทะเบียน**

2.2.2.1 พิจารณาแยกตามขนาดบริษัท (market capitalization)

การพิจารณาแยกตามขนาดบริษัทเพื่อชี้ให้เห็นว่า ความโปร่งใสในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับขนาดของบริษัทในด้านการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในลักษณะใด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามหลักของบรรษัทภิบาลสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งกลุ่มบริษัทขนาดเล็กและกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ สะท้อนจากมูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มขนาดเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในระดับสูง โดยเฉพาะในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

ในกลุ่มบริษัทขนาดเล็กที่มี market cap. ต่ำกว่า 2,000 ล้านบาท ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน โดยร้อยละ 60 ของกลุ่มบริษัทที่มีขนาด market cap. ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท และร้อยละ 81 กลุ่มบริษัทที่มี market cap. ตั้งแต่ 1,001 – 2,000 ล้านบาท มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียน (ตารางที่ 4)

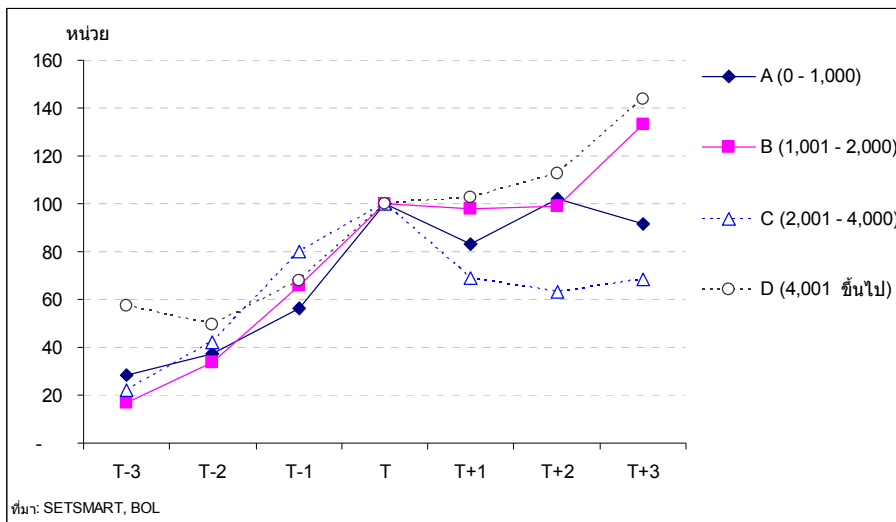
ตารางที่ 4: จำนวนบริษัทจดทะเบียนแยกตาม มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดและอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (หน่วย: ร้อยละ)

กลุ่ม Mkt cap (ล้านบาท)	จำนวน บริษัท	กลุ่มของอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล				
		A (น้อยกว่า 0%)	B (0 – 25%)	C (26 – 50%)	D (51% ขึ้นไป)	รวม
A (0 - 1,000)	52	26	6	8	60	100
B (1,001 - 2,000)	26	11	4	4	81	100
C (2,001 - 4,000)	17	41	12	6	41	100
D (4,001 ขึ้นไป)	23	30	26	0	44	100
รวม	118	26	10	5	59	100

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, BOL

เมื่อพิจารณามูลค่าการเสียหายเงินได้นิติบุคคลรวมในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน พบว่า บริษัทในกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเสียหายเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างกันบ้างในพลวัตรของการเสียหายปีต่อปี โดยเฉพาะในช่วงหลังการเข้าจดทะเบียน โดยกลุ่มบริษัทที่มี market cap. ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท จะเสียหายเงินได้นิติบุคคลลดลงในปีที่ T+1 คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 83 หน่วย (จากฐาน 100 หน่วย) แต่มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีต่อมามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ T+1 โดยในปีที่ T+2 มีมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับ 101 หน่วย และ ปีที่ T+3 มีมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับ 91 หน่วย ขณะที่กลุ่มบริษัทที่มี market cap. ตั้งแต่ 2,001 – 4,000 ล้านบาท เสียหายเงินได้นิติบุคคลลดลงในปีที่ T+1 และ T+2 คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 69 และ 63 หน่วย ตามลำดับ (จากฐาน 100 หน่วย) แต่มีการปรับเพิ่มขึ้นในปีที่ T+3 โดยมีมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับ 69 หน่วย (ภาพที่ 15)

ภาพที่ 15: มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในปี 2544 – 2549 (แยกตามมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด)

2.2.2.2 พิจารณาแยกตามการกระจายตัวของผู้ถือหุ้น (free float)

การพิจารณาแยกตามการกระจายตัวของผู้ถือหุ้น (free float) เพื่อชี้ให้เห็นว่า ความโปร่งใสในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในลักษณะใดกับพฤติกรรมการเสียหายเงินได้นิติบุคคลของบริษัทที่มีลักษณะเป็นธุรกิจครอบครัว (family business) และบริษัทที่มีลักษณะเป็นองค์กรธุรกิจ

จากการศึกษาพบว่า บริษัทที่มีระดับ free float ที่ต่างกันซึ่งอาจสะท้อนถึงลักษณะการเป็นธุรกิจครอบครัว (family business) และบริษัทที่มีลักษณะเป็นองค์กรธุรกิจมีพฤติกรรมการเสียหายเงินได้นิติบุคคลไม่แตกต่างกัน โดยในกลุ่มบริษัทที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการเป็นธุรกิจครอบครัว (family business) หรือมีการกระจายตัวของผู้ถือหุ้นไม่มาก (free float ต่ำกว่าร้อยละ 30) มีจำนวนบริษัทส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ

53 ที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ขณะที่กลุ่มบริษัทที่มีลักษณะเป็นองค์กรธุรกิจ หรือกลุ่มบริษัทที่มีการกระจายตัวของผู้ถือหุ้นในระดับสูง นั่นคือ กลุ่มที่มี free float ร้อยละ 31 – 40 และกลุ่มที่มี free float ร้อยละ 41 ขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนบริษัทส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 68 และร้อยละ 63 ตามลำดับ ที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5: จำนวนบริษัทจดทะเบียน แยกตามระดับ free float และอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (หน่วย: ร้อยละ)

ระดับ free float (ร้อยละ)	จำนวนบริษัท	กลุ่มของอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล				
		A (น้อยกว่า 0%)	B (0 – 25%)	C (26 – 50%)	D (51% ขึ้นไป)	รวม
A (0 - 30)	68	31	12	4	53	100
B (31 - 40)	31	16	6	10	68	100
C (41 ขึ้นไป)	19	26	11	0	63	100
รวม	118	26	10	5	59	100

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, BOL

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียนถึงช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียน พบว่า บริษัทในกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงหลังเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

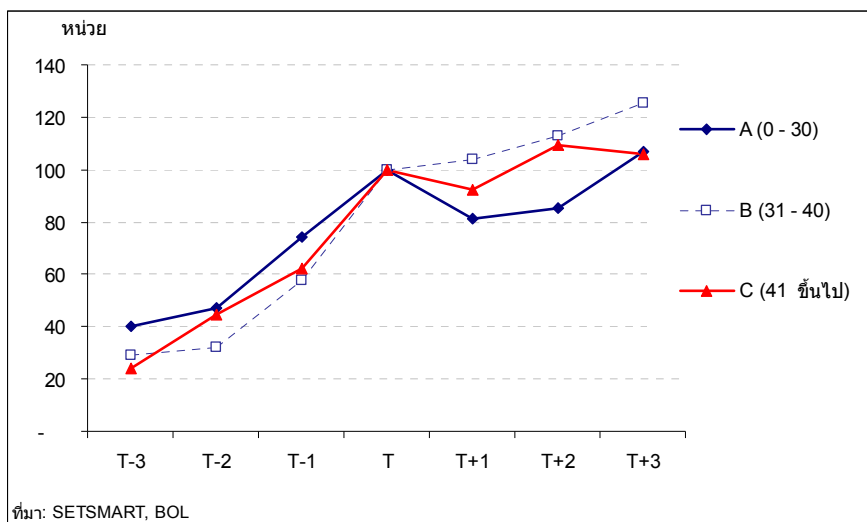
โดยบริษัทในกลุ่มที่มี free float ต่ำกว่าร้อยละ 30 ในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีที่ T-3 เพิ่มขึ้นจาก 40 หน่วย เป็น 100 หน่วยในปีที่ T ขณะที่ในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน แม้จะมีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงในปีที่ T+1 เป็น 81 หน่วย อย่างไรก็ตาม มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลมีการปรับเพิ่มขึ้นในปีที่ T+2 และ T+3 โดยมีมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับ 85 และ 107 หน่วย ตามลำดับ

สำหรับบริษัทในกลุ่มที่มี free float ร้อยละ 31 – 40 ในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีที่ T-3 เพิ่มขึ้นจาก 29 หน่วย เป็น 100 หน่วยในปีที่ T และเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นต่อเนื่องถึง ปีที่ T+3 เป็น 125 หน่วย

สำหรับบริษัทในกลุ่มที่มี free float สูงกว่าร้อยละ 41 ในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียนเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีที่ T-3 เพิ่มขึ้นจาก 24 หน่วย เป็น 100 หน่วยในปีที่ T ขณะที่ในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน แม้จะมีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงในปีที่ T+1 เป็น 92 หน่วย อย่างไรก็ตาม มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลมีการ

ปรับเพิ่มขึ้นในปีที่ T+2 และ T+3 เมื่อเทียบกับปีที่ T โดยมีมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับ 110 และ 106 หน่วย ตามลำดับ (ภาพที่ 16)

ภาพที่ 16: มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าจดทะเบียนในปี 2544 – 2549 (แยกตามระดับของ free float)

2.2.2.3 พิจารณาแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (industry)

การพิจารณาแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (industry) เพื่อชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างของลักษณะธุรกิจ มีความสัมพันธ์ในลักษณะใดกับพฤติกรรมภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท เช่น การที่บุคคลทั่วไปมีความเข้าใจว่า กลุ่มอุตสาหกรรมการค้าปลีกมีความโปร่งใสในการดำเนินงานในระดับต่ำ เพราะมีฐานลูกค้ารายย่อยจำนวนมากและกระจายตัว อาจเป็นเงื่อนไขให้สามารถปิดบังยอดขายที่แท้จริงได้ และทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในกลุ่มอุตสาหกรรมข้างต้นได้ไม่สะท้อนตามความเป็นจริงแม้จะเป็นบริษัทจดทะเบียนก็ตาม เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า บริษัทส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มอุตสาหกรรมเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียน โดยเฉพาะในกลุ่มเทคโนโลยีและสินค้าอุตสาหกรรม โดยเมื่อพิจารณาจากจำนวนบริษัทพบว่า จำนวนบริษัทส่วนใหญ่ (เกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนบริษัททั้งหมดในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม) ของเกือบทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มทรัพยากร มีพฤติกรรมเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียน โดยเฉพาะในกลุ่มเทคโนโลยีและสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งมีบริษัทมากกว่าร้อยละ 70 ของกลุ่ม เสียภาษีเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 50 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6: จำนวนบริษัทจดทะเบียนแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม และอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (หน่วย: ร้อยละ)

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	กลุ่มของอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคล				
		A (น้อยกว่า 0%)	B (0 – 25%)	C (26 – 50%)	D (51% ขึ้นไป)	รวม
mai	36	28	8	11	53	100
อสังหาฯและก่อสร้าง	29	28	14	3	55	100
เทคโนโลยี	17	23	6	0	71	100
การบริการ	14	14	29	0	57	100
สินค้าอุตสาหกรรม	10	20	0	0	80	100
ทรัพยากร	7	43	0	14	43	100
เกษตรและอาหาร	4	50	0	0	50	100
อุปโภคบริโภค	1	0	0	0	100	100
รวม	118	26	10	5	59	100

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, BOL

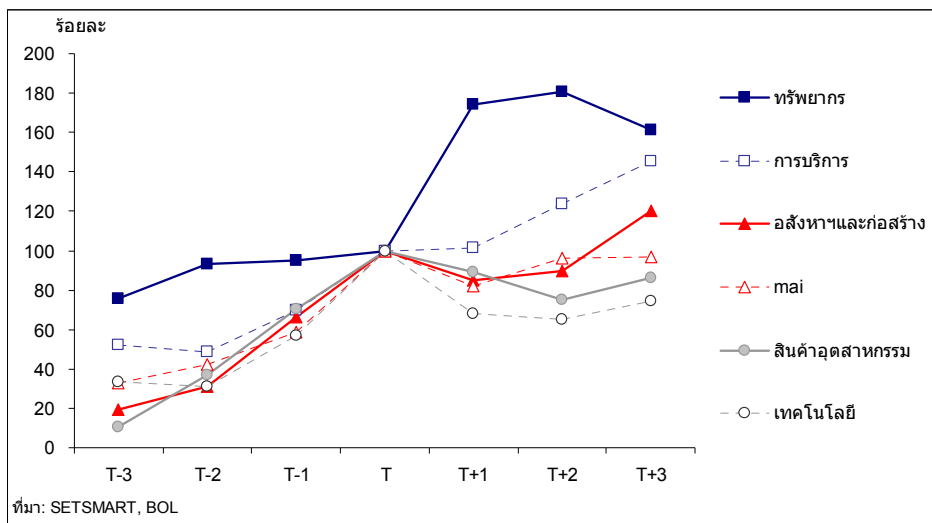
นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียนถึงช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียน พบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีแนวโน้มเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน โดยในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน กลุ่มอุตสาหกรรมทุกกลุ่มเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปีที่ T-3 ถึง ปีที่ T

สำหรับในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน มีกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มธุรกิจการบริการที่เสียภาษีเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ขณะที่พฤติกรรมเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่ม

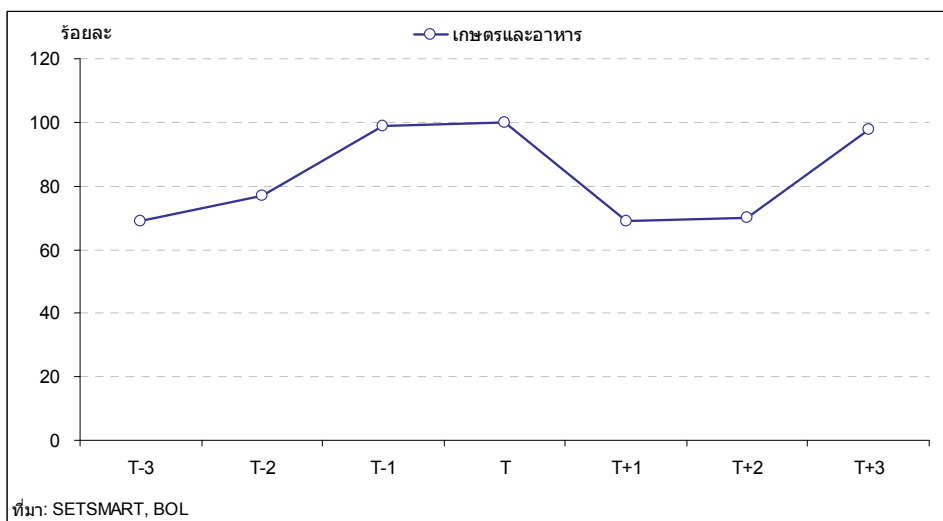
บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ mai กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มเทคโนโลยี แม้ว่าจะเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงในปีที่ T+1 อย่างไรก็ตาม มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลมีการปรับเพิ่มขึ้นในปีที่ T+2 และ T+3 (ภาพที่ 17)

ทั้งนี้ มีเพียงกลุ่มสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งแม้ว่าจะเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงในปีที่ T+1 และปรับเพิ่มขึ้นในปีที่ T+2 และ T+3 แต่มูลค่ารวมของภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนลดลงเมื่อเทียบกับช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน (ภาพที่ 18)

ภาพที่ 17: กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน

ภาพที่ 18: กลุ่ม บริษัทจดทะเบียนที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน

บทที่ 3: ผลของกลไกทางตลาดทุนที่มีต่อการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

การที่บริษัทจะเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ บริษัทต้องเตรียมตัวในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกระบวนการตรวจสอบของกลไกตลาดทุนตามหลักของบรรษัทภิบาล ทั้งนี้ในบทวิจัยฉบับนี้ จะกล่าวถึงกลไกของตลาดทุนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขึ้นตอนและผู้เกี่ยวข้องในช่วงของการเตรียมตัวเป็นบริษัทจดทะเบียนและในช่วงที่เป็นบริษัทจดทะเบียนแล้วในตลาดหลักทรัพย์ฯ

แม้ว่ากลไกของตลาดทุนจะส่งผลดีต่อบริษัทจดทะเบียน โดยช่วยให้บริษัทเพิ่มความโปร่งใสในการทำบัญชีและการดำเนินงาน รวมถึงส่งผลดีต่อรัฐบาลในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี อย่างไรก็ตาม ผลของการปฏิบัติตามกลไกของตลาดทุน ได้ส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนมีต้นทุนการดำเนินงานเพิ่มขึ้นจำนวนหนึ่ง ทั้งในช่วงแรกของการเข้าจดทะเบียนและช่วงที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ แล้ว ซึ่งนำมาสู่ข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณาในบทต่อไป

3.1 ขั้นตอนและผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญในการเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

เมื่อบริษัทมีแผนจะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ บริษัทต้องมีการเตรียมตัวในช่วงก่อนเข้าจดทะเบียน และปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) ซึ่งสามารถสรุปเกี่ยวกับขั้นตอนและผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แต่งตั้งผู้สอบบัญชีและที่ปรึกษาทางการเงิน

บริษัทจะต้องแต่งตั้งผู้สอบบัญชีโดยต้องเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับการรับรองจาก ก.ล.ต. เพื่อดูแลในเรื่องการจัดระบบบัญชีและการนำเสนอรายงานทางการเงิน ขณะเดียวกันบริษัทต้องดำเนินการคัดเลือกที่ปรึกษาทางการเงินที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. เพื่อเป็นตัวแทนของบริษัท และเข้ามาช่วยในการเตรียมความพร้อมของบริษัท เช่น จัดให้มีระบบควบคุมภายในให้มีมาตรฐานที่ดี การศึกษาข้อมูลบริษัท (Due Diligence) จัดโครงสร้างบริษัท โครงสร้างทุนและผู้ถือหุ้น การเตรียมข้อมูลบริษัทสำหรับการยื่นคำขออนุญาตเสนอขายหลักทรัพย์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน

บริษัทจะต้องจดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนต่อกระทรวงพาณิชย์ จากนั้นต้องทำการยื่นคำขออนุญาตเสนอขายหลักทรัพย์ต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีที่ปรึกษากฎหมายหรือทีมงานด้านกฎหมายของบริษัทเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้คำปรึกษาในเรื่องประเด็นทางกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3 การยื่นคำขออนุญาตเสนอขายหลักทรัพย์ต่อสำนักงาน ก.ล.ต. และยื่นคำขอจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

ภายหลังจากแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน ที่ปรึกษาทางการเงินในฐานะตัวแทนของบริษัทจะดำเนินการยื่นคำขออนุญาตเสนอขายหลักทรัพย์ฯ ต่อสำนักงาน ก.ล.ต. และยื่นคำขอให้รับหลักทรัพย์เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนต่อตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยมีเงื่อนไขให้บริษัทดำเนินการกระจายหุ้นให้มีผู้ถือหุ้นรายย่อยครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 4 กระจายหุ้นต่อประชาชน

เมื่อบริษัทได้รับอนุญาตให้เสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน และได้รับอนุมัติให้เป็นบริษัทจดทะเบียนแบบมีเงื่อนไขให้กระจายหุ้นให้มีผู้ถือหุ้นรายย่อยครบตามเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ จากนั้นบริษัทจะต้องแต่งตั้งผู้จัดจำหน่ายและรับประกันการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์เพื่อช่วยในการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของบริษัทต่อประชาชน

ขั้นตอนที่ 5 การเข้าซื้อขายและเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

ภายหลังจากที่บริษัทกระจายหุ้นให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยได้ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ กำหนดแล้ว บริษัทจึงเริ่มทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ

ขั้นตอนที่ 6 การประกอบธุรกิจภายใต้การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

เมื่อบริษัทดำเนินธุรกิจภายใต้การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทควรมีการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เพียงพอ และทันเวลา เพื่อให้ นักวิเคราะห์การลงทุนและผู้ลงทุนสามารถเข้าใจธุรกิจของบริษัทและติดตามข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาลงทุนได้ รวมถึงเพื่อให้ตลาดหลักทรัพย์ฯ สามารถช่วยดูแลให้การซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2 กลไกของตลาดทุนที่ส่งผลต่อความโปร่งใสในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน

ในกระบวนการของการเข้าจดทะเบียนและการปฏิบัติตัวเมื่อเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ มีขั้นตอนที่พึงปฏิบัติหลายขั้นตอนและบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ และบริษัททั่วไป อาจปฏิบัติตามมาตรฐานและมีผู้ตรวจสอบในระดับความเข้มงวดที่ต่างกัน ดังนั้น ความแตกต่างของความเข้มงวดในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (ตารางที่ 7) เป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ และบริษัททั่วไปได้มีความ โปร่งใสในการดำเนินงานแตกต่างกัน

ตารางที่ 7: ขั้นตอนและผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญเมื่อเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

ขั้นตอนที่พึงปฏิบัติ	บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	บริษัททั่วไป
การปรับระบบบัญชี	ต้องปฏิบัติ	ต้องปฏิบัติ
การรายงานข้อมูลทางการเงินต่อบุคคลทั่วไป	ต้องปฏิบัติทุกไตรมาส	ไม่ต้องปฏิบัติ
จัดโครงสร้างบริษัท/ ผู้ถือหุ้น เพื่อไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน	ต้องปฏิบัติ	ไม่ต้องปฏิบัติ
การจัดทำข้อมูลบริษัทและแผนธุรกิจ	ต้องปฏิบัติ	ไม่ต้องปฏิบัติ
สรรหากรรมการอิสระและกรรมการตรวจสอบ	ต้องปฏิบัติ	ไม่ต้องปฏิบัติ
ผู้เกี่ยวข้อง	บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	บริษัททั่วไป
ที่ปรึกษาการเงิน	ต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต.	ไม่จำเป็นต้องมี
ผู้ตรวจสอบบัญชี	1) เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) และ 2) ต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต.	เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA)
นักวิเคราะห์หลักทรัพย์	ต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต.	ไม่จำเป็นต้องมี
ที่ปรึกษากฎหมาย/ ผู้ประเมินราคาอิสระ	มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นที่มีนัยสำคัญ แต่ไม่จำเป็นต้องมี	ไม่จำเป็นต้องมี

การปฏิบัติตามกฎหมาย	บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	บริษัททั่วไป
พระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	1. พรบ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 2. พรบ.บริษัทมหาชน พ.ศ. 2535 3. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์	1. พรบ.บริษัทมหาชน พ.ศ. 2535 หรือ 2. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3.3 ประเด็นสำคัญที่ช่วยให้บริษัทมีความโปร่งใสในการดำเนินงานมากขึ้นในด้านการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

บุคคล

จากการหารือกับผู้สอบบัญชีทำให้ทราบแนวทางปฏิบัติของบริษัททั่วไป ที่อาจส่งผลให้บริษัทเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่สะท้อนความเป็นจริงในการดำเนินงาน โดยแนวทางในการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลที่สำคัญ 3 ช่องทางดังนี้

1. การปิดบังยอดขายหรือรายได้
2. การบันทึกค่าใช้จ่ายไม่เป็นไปตามความเป็นจริง
3. การทำรายการที่เกี่ยวข้องโยกกัน (related party transaction: RPT) ซึ่งส่งผลให้เกิดการยกย้ายถ่ายเทรายได้และค่าใช้จ่ายระหว่างบริษัท

อย่างไรก็ตาม สาเหตุของการเกิดแนวทางทั้ง 3 ข้อข้างต้น ส่วนหนึ่งเกิดจากกฎเกณฑ์ของมาตรฐานบัญชีที่มีช่องว่างและคุณภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงิน รวมถึงประสิทธิภาพของระบบการจัดเก็บภาษี อย่างไรก็ตาม จากกฎเกณฑ์ดังกล่าว จึงนำมาสู่ประเด็นสำคัญ 2 ประการที่ตลาดทุนได้มีส่วนช่วยในการปิดช่องว่างการหลีกเลี่ยงภาษีและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของรัฐบาล

1) การลดช่องว่างที่ทำให้เกิดรายการที่เกี่ยวข้องโยกกัน รวมถึงการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินให้ถูกต้องครบถ้วน

ในด้านการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงิน บริษัทจดทะเบียน และบริษัททั่วไป จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลที่สะท้อนการดำเนินงานของบริษัทและจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้องครบถ้วน อย่างไรก็ตาม ในมาตรฐานการจัดทำบัญชีและงบการเงิน มีกฎเกณฑ์บางประการที่อาจทำให้เกิดช่องว่างการจัดทำบัญชีซึ่งไม่สะท้อนการดำเนินงานที่แท้จริง โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินในส่วนที่เป็นรายการที่เกี่ยวข้องโยกกัน (related party transaction: RPT) เช่น การยกเว้นการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชี 8 ฉบับสำหรับบริษัททั่วไปที่ไม่ใช่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ซึ่งมีดังนี้

1. การจัดทำข้อมูลทางการเงินแยกตามส่วนงาน
2. การจัดทำงบกระแสเงินสด
3. การค้อยค่าของสินทรัพย์
4. งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ
5. เงินลงทุนในบริษัทร่วม
6. ส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมค้า
7. เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
8. แสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

2) การสร้างมาตรฐานของผู้ปฏิบัติงานในตลาดทุนให้มีความรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้อง

ผู้ปฏิบัติงานในตลาดทุนมีหลายส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบบัญชี ที่ปรึกษาการเงิน ที่ปรึกษา กฎหมาย นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล และมีนัยสำคัญในด้านความถูกต้องของการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงิน คือ ผู้ตรวจสอบบัญชี

ในทางปฏิบัติพบว่า มีกฎเกณฑ์ที่ทำให้ผู้ตรวจสอบบัญชีและสำนักงานบัญชีของบริษัทในตลาดทุน มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีและสำนักงานบัญชีของบริษัททั่วไป ซึ่งอาจนำมาสู่ความโปร่งใสในการดำเนินงานและความถูกต้องในด้านหลักบรรษัทภิบาลที่แตกต่างกัน โดยรายละเอียดของหลักเกณฑ์สำหรับผู้ตรวจสอบบัญชีของแต่ละประเภทบริษัทมีดังนี้ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8: ความแตกต่างของหลักเกณฑ์สำหรับผู้ตรวจสอบบัญชีในตลาดทุนและบริษัททั่วไป

หลักเกณฑ์	ผู้ตรวจสอบบัญชี ในตลาดทุน	ผู้ตรวจสอบบัญชี ของบริษัททั่วไป
ผู้ปฏิบัติงาน		
- เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA)	จำเป็น	จำเป็น
- การให้ความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. เพื่อเป็นผู้สอบบัญชีในตลาดทุน	จำเป็น	ไม่จำเป็น
- เป็นหัวหน้าสำนักงานงานสอบบัญชี (head) หรือเทียบเท่า หรือเป็นหุ้นส่วน (partner)	จำเป็น	ไม่จำเป็น
- ไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่น ถูก/เคยถูกสั่งพักใบอนุญาต มี/เคยมีพฤติกรรมที่ขาดจรรยาบรรณ	จำเป็น	จำเป็น

สำนักงานบัญชี		
- เป็นสำนักงานบัญชีที่ได้รับการรับรองจากสำนักงาน ก.ล.ต.	จำเป็น	ไม่จำเป็น
- มีระบบควบคุมงานที่น่าเชื่อถือ เป็นไปตามมาตรฐานของสภาวิชาชีพ และมาตรฐานวิชาชีพระหว่างประเทศ (IFAC)	จำเป็น	ไม่จำเป็น
- สำนักงานบัญชีต้องมี CPA และผู้ช่วย CPA รวมกันไม่น้อยกว่า 5 คน	จำเป็น	ไม่จำเป็น
ผู้รับรองความถูกต้องของงบการเงิน		
- สำนักงาน ก.ล.ต.	จำเป็น	ไม่จำเป็น
- กระทรวงพาณิชย์ และ กรมสรรพากร	จำเป็น	จำเป็น

ที่มา: ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ฯ ที่ สช. 39/ 2553 และประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทจ. 28/ 2551

3.4 ต้นทุนเกี่ยวเนื่องที่เกิดขึ้นต่อบริษัทจดทะเบียนจากการเข้าสู่ตลาดทุน

แม้การเข้าจดทะเบียนจะช่วยให้ธุรกิจสามารถระดมทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นเพื่อใช้ในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันธุรกิจ อย่างไรก็ตาม กลไกด้านตลาดทุนของการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ทำให้บริษัทจดทะเบียนมีต้นทุนเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งต้นทุนในปีแรกของการเข้าจดทะเบียน เช่น ค่าผู้สอบบัญชี ค่าที่ปรึกษาทางการเงิน และค่าธรรมเนียมตลาดหลักทรัพย์ฯ รวมถึงต้นทุนที่เกี่ยวข้องตลอดช่วงของการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เช่น ค่าผู้สอบบัญชีและค่าธรรมเนียมนายทะเบียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 : รายละเอียดค่าใช้จ่ายของการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

รายละเอียดค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน
ค่าผู้สอบบัญชี	~ 2 ล้านบาท ต่อปี
ค่าที่ปรึกษาทางการเงิน *	~ 1 - 3 ล้านบาท
ค่า Underwriting Fee *	ร้อยละ 2.75 – 3.00 ของมูลค่าเงินระดมทุน
ค่าธรรมเนียมตลาดหลักทรัพย์ฯ	100,000 บาท
- ยื่นคำขอฯ (สำนักงาน ก.ล.ต. และ ตลาดหลักทรัพย์ฯ) *	สูงสุดไม่เกิน 3 ล้านบาท
- แรกเข้า * (ร้อยละ 0.05 ของทุนชำระแล้ว)	สูงสุดไม่เกิน 3 ล้านบาท
- รายปี (ร้อยละ 0.035 - 0.01 ของทุนชำระแล้ว)	
ค่าธรรมเนียมนายทะเบียน (ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์)	
ทุนจดทะเบียน ไม่เกิน 1,000 ลบ. คิดล้านละ 430 บาท	
ทุนจดทะเบียน 1,001 – 5,000 ลบ. คิดล้านละ 380 บาท	
ทุนจดทะเบียน 5,000 – 10,000 ลบ. คิดล้านละ 320 บาท	
ทุนจดทะเบียน เกินกว่า 10,000 ลบ. คิดล้านละ 230 บาท	

หมายเหตุ: * เป็นค่าใช้จ่ายครั้งเดียวเมื่อเข้าจดทะเบียน

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักบรรษัทภิบาลที่ดี เช่น ค่าตอบแทนกรรมการอิสระ เป็นต้น และที่สำคัญ ต้นทุนทางภาษีที่อาจสูงกว่าเมื่อเทียบกับธุรกิจนอกตลาดหลักทรัพย์ฯ จากการยกระดับความโปร่งใสทางบัญชี ถือเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ของธุรกิจทั่วไป โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กซึ่งมองว่าต้นทุนเหล่านี้อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ดังนั้น หากภาครัฐมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้มีบริษัทจดทะเบียนมากขึ้นเพื่อการพัฒนาตลาดทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ภาครัฐควรพิจารณามาตรการภาษีเพื่อชดเชยต้นทุนของการเข้าสู่กระบวนการของตลาดทุน โดยอาจเป็นมาตรการชั่วคราวในช่วงแรกของการเป็นบริษัทจดทะเบียนเพื่อลดผลกระทบจากข้อบิดเบือน โดยเฉพาะจากประเด็นความโปร่งใสในการทำบัญชีระหว่างธุรกิจในและนอกตลาดหลักทรัพย์ฯ และอาจพิจารณาต่ออายุมาตรการเหล่านี้โดยผูกกับเงื่อนไขด้านบรรษัทภิบาลหรือปัจจัยอื่นๆ ที่เห็นควร อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวสิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการคือการปรับระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับธุรกิจทั่วไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

รายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นรายได้ที่สำคัญของรัฐบาล โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มูลค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลที่รัฐบาลจัดเก็บได้ปรับเพิ่มขึ้นมาก สะท้อนถึงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยที่ปรับดีขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการขยายตัวของเศรษฐกิจที่ขยายตัว และส่วนหนึ่งเกิดจากการมีจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพิ่มมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลจะเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้เพิ่มขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค ประกอบกับไทยมีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล (tax rate) อยู่ในระดับสูงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค ซึ่งอาจทำให้ศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจของบริษัทไทยด้อยกว่า โดยเฉพาะในภาวะที่มีการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงขึ้นในอนาคต

รายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่า การมีบริษัทจดทะเบียนมีส่วนสำคัญที่ช่วยขยายฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลของรัฐบาล โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการเสียภาษีของบริษัทจดทะเบียนที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงเตรียมตัวเข้าจดทะเบียน และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงหลังเข้าจดทะเบียน ทำให้ภาครัฐเก็บภาษีจากบริษัทจดทะเบียนได้มากขึ้นอย่างมาก แม้ว่าได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีก็ตาม สะท้อนถึงบทบาทของกลไกตลาดทุนในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล และเป็นการยกระดับมาตรฐานของบริษัทไทยในด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานควบคู่ไปกับการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศ

ดังนั้น จากการศึกษาพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนและบริษัททั่วไป นำมาสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อพิจารณา 8 ข้อ ดังนี้

- (1) รัฐบาลเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วง 3 ปีหลังเข้าจดทะเบียนได้มากกว่าช่วง 3 ปีก่อนเข้าจดทะเบียน โดยเป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราก้าวกระโดด
- (2) การที่บริษัทปฏิบัติตามหลักบรรษัทภิบาล เป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลให้ดีขึ้น
- (3) บริษัทจดทะเบียนทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในทางที่ดีขึ้นเมื่อเข้าจดทะเบียน และส่งผลให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้เพิ่มมากขึ้น

- (4) แม้ว่ารัฐบาลลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลงหรือให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่บริษัทจดทะเบียน แต่รัฐบาลยังคงจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ในมูลค่าเงินที่สูงขึ้น
- (5) กลไกของตลาดทุนช่วยสนับสนุนให้บริษัทมีการขยายธุรกิจและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- (6) การมีกลไกตลาดทุนและการสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนเข้ามาจดทะเบียน เป็นการขยายฐานภาษีเงินได้นิติบุคคล และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของรัฐบาล
- (7) ถ้ารัฐบาลเห็นประโยชน์ของการส่งเสริมให้บริษัทเข้าจดทะเบียน โดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ข้อมูลที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไม่ได้เสียรายได้ภาษีแต่กลับจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นเมื่อมีบริษัทจดทะเบียนเพิ่มมากขึ้น
- (8) การที่บริษัทจดทะเบียนเข้ามาจดทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่โปร่งใสตามกลไกของตลาดทุน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำธุรกิจ หน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องทั้งเรื่องภาษีและเรื่องอื่นๆ จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลบริษัททั่วไป เพื่อยกระดับความโปร่งใสและบรรษัทภิบาลในการทำธุรกิจของประเทศ

บรรณานุกรม

Arinto Berlianto, Massey University (2009).”Tax Competition and Harmonization in SEA.”

KPMG International. “Asia – Pacific Taxation Thailand 2008-2009 edition.”

KPMG International. “KPMG’s Corporate and Direct Tax Rate Survey 2009.”